

ENERGI



Ny modell kan sänka elpriset: "Så enkelt är det"

■ När Bengt Ekenstierna föreslog en ny prissättning på el kliade sig alla partiledare i huvudet. Kan elpriset sänkas så enkelt – med bara ett nytt kriterium för sist sålda kilowattimme?

– Så enkelt är det, säger Bengt Ekenstierna, arkitekten bakom prismodellen som blivit en snackis i valrörelsens spurt.

Bengt Ekenstierna är Malmöbo och energiexpert som helt saknar partipolitisk bakgrund. Men under det senaste året har han sökt kontakt med företrädare för samtliga åtta riksdagspartier.

Han har försökt övertyga dem alla om att lösningen på Sveriges elpriskris finns i "Bekenmodellen" – en ny modell för prissättning av svensk el som han tagit fram i samarbete med ett tiotal experter i energibranschen.

Bengt Ekenstierna fick dock nedslående svar från moderata och socialdemokratiska partiföreträdare. Han berättar att både M och S såg modellen som bra, men att M föredrog

en modell som var enklare att kommunicera och att S ögärna ville skämma ut sig Bryssel.

I stället fastnade Nooshi Dadgostar för Bekenmodellen och gjorde detta enkla elkrisecept till sitt.

"Fasen att Vänsterpartiet hann före", fick Bengt Ekenstierna höra från Miljöpartiet.

– Vänsterpartiet kontaktade mig i början av augusti och ville informera sig. Jag gav dem upplysningar. Därefter gjorde de Bekenmodellen till sin och gav den en politisk paketering, säger Bengt Ekenstierna.

V har lagt in begrepp som "Sverigepriser" och "Ett pris för Sverige", men

följer i övrigt Bengt Ekenstiernas råd.

– Jag ger dem förklaringar efterhand när de velat klarlägga att Sveriges höga elpriser inte alls hamnar hos Vladimir Putin. De hamnar i stället i händerna på kraftbolagen, Svenska kraftnät och Finansdepartementet, säger Bengt Ekenstierna.

V har förenklat det hela genom att påpeka att de höga elpriserna "göder kraftbolagen".

När Bengt Ekenstierna tar emot i sin trädgård ritar han en exponentiell kurva för att visa hur Bekenmodellen fungerar. Kurvan visar hur elpriset i Sydsvenske sätts utifrån prisbud från olika elproducenter.

– Det är som att fylla en tom spann med vatten. Först hämtar du skopa efter först skopa med vatten från olika håll. De första är billiga, men den allra sista skopan kan vara väldigt dyr. Med de marginalpriser som gäller på el- och råvarumarknaderna får svens-

ka elkunder betala för all el till detta höga pris, förklarar han.

Att den sist sålda kilowattimmen avgör priset är särskilt tydligt i Sydsvenske. Här förbrukas inte all den el som hämtas från nordligare delar av Sverige. Elprisområdet SE4 är ju även en region för export och transit av el.

– När Sverige exporterar el måste elkablarna till Tyskland under korta perioder även fyllas med el som når SE4 via elkablar från Polen, Danmark eller Litauen. Den kan vara riktigt dyr och höjer marginalpriset i SE4 till orimlig nivå, säger Bengt Ekenstierna.

För att visa orimligheterna ritar han snabbt ett diagram över hur elpriset kan stiga längs långa transportvägar:

■ El som kostar 17 öre per kWh i Norrbotten (SE1) ökar i pris när den via elprisområde SE2 och SE3 når Sydsvenske (SE4). Väl i Skåne blir elpriset 60 öre per kWh eftersom kapacitet

tetsavgifter tillkommer vid tre interna svenska gränspassager.

■ Priset i Skåne höjs dock ytterligare eftersom en del av strömmen säljs dyrt till Tyskland. Den exporten höjer egentligen inte priset, men eftersom det krävs tillskott av el från Litauen för 150 öre per kWh för att klara Tysklandsexporten så höjs elpriset till denna nivå också i SE4.

■ Säljpriset till Tyskland stiger därefter till 270 öre eftersom det där finns ännu högre interna säljbud.

– Här går Bekenmodellen in, förklarar Bengt Ekenstierna och pekar på en punkt på sin första kurva.

– Om Svenska kraftnät kan sälja el för 60 öre per kWh i Sydsvenske, men ändå få 270 öre per kWh på exporten till Tyskland skulle Sverige inte drabbas av elprischock, säger han.

Enkelt uttryckt kan man säga att med Bekenmodellen påverkar exportpriset på el inte det inhemska sv



FAKTA

Olika lösningar på elpriskrisen

- L vill sänka elskatt och elmoms i hela Sverige.
- S vill införa ett högkostnadsskydd på el genom att låta Svenska kraftnät återbetala delar av de kapacitetsavgifter som elkunder betalat in.
- M vill införa en maxtak på el, så att elkunder bara betalar cirka 70 procent av den del av elpriset som överstiger 1 krona per kWh. Staten står för resterande del.
- MP vill inte betala elprisstöd, men vill ge generösa subventioner till energiefektivisering.
- KD, C och SD säger sig vara redo att diskutera olika former

"I rådande situation bör energiministern snarast åka till Bryssel och presentera Sveriges problem. Jag är säker på att EU-kommissionen skulle godkänna en ny nordisk prissättningsmodell", säger Bengt Ekenstierna.

FOTO: ERIK MAGNUSSON

lar inte om att förbjuda eller fördyra svensk export, utan att säkra fortsatt modesta Sverigepreiser.

Bengt Ekenstierna har ett långt förflutet i energibranschen. Han jobbade på Sydkraft på 1970-talet när tolv kärnkraftverk gav Sverige tillgång till oändliga mängder el.

Han var på 1990-talet vd för Baltic Cable när Sverige, Norge och Finland skulle göra el till en nordisk exportsuccé.

Som vd för Eon Gas förhandlade han 2006–2007 i Moskva om ryska gaspriser och en möjlig avgrening av Nordstream 1 vid Oxelösund.

Som vd för Eon Nät var han med att ta fram en nordeuropeisk prissättningsmodell på el.

– Den styrmodellen fungerade väl tills elpriserna plötsligt steg i fjol höstas. Den bygger på att elproduktionen är större än förbrukningen. Annars havererar styrmodellen, säger Bengt Ekenstierna.

Han ser det som olyckligt om hans prissättningsmodell blir ett slagträ i valrörelsen. Han menar att alla politiker bör inse att en orimlig prissättning inte kan lösas med skattestöd, skattesänkningar eller återbärningar.

– Man ska akta sig för att hämta in höga avgifter som i efterhand kompenseras med en eller annan subvention. Det för med sig enorma administrativa kostnader. Och hur vet man att rätt person och företag får stöd? Staten vet ju inte vem som har fast eller rörligt pris, säger Bengt Ekenstierna.

– Risken är att det blir lika tokigt som i vintras. Då fick villaägare i Norrbotten – eller villaägare i Skåne med fastpris – 6 000 kronor i elprisstöd trots att elräkningen kanske inte stigit med en enda krona.

Bengt Ekenstierna har inget emot att hans Bekenmodell granskas. Men han upprörs när han som under SVT:s partiledarutfråg-

ning i måndags får höra att svenska myndigheter betraktar prismodellen som olaglig eftersom den strider mot EU-rätten.

– Det stämmer ju inte alls. Det är inget som EU-kommissionen i Bryssel sagt. Det är vad två enskilda svenska tjänstemän påstått.

– I rådande situation bör energiminister Khashayar Farmanbar (S) snarast åka till Bryssel och presentera Sveriges problem – att sydsvenska hushåll och företag kommer att få en chock av augustiräkningen på el. Jag är säker på att EU-kommissionen skulle godkänna en ny nordisk prissättningsmodell. Den diskriminerar inte någon, säger Bengt Ekenstierna.

– Spanien, Italien och Polen har fått liknande undantag. Varför vägar inte Sverige kräva samma sak? Det är en passivitet som är förbluffande.

TEXT: ERIK MAGNUSSON
erik.magnusson@sydsvenskan.se

